

Δέν ήταν πειά πάνω απ' τὰ κεφάλια μας παρά μιὰ στενή λωρίδα οὐρανοῦ, ἐνῶ μπροστά μας μακρὰ ἐφαίνετο ἡ γραμμὴ τοῦ Σηκουάνα, τὸ ρέμμα, πῶφευγε μὲ ἐξακολουθητικὸ κτύπο ἀσημένιων χαλίκων, βουνὰ ὀσσωμένα, τὸ καμπαναριὸ ἐνὸς χωριοῦ. Ὑστερ' ἀπ' τὸ κόψιμο τῶν χόρτων, τὰ λειβάδια ἀπλωναν τρυφερὰ σὰν βελούδο χορταράκια, πῶπαιζαν πάνω τοῦ ἡλίου ἢ πλάγιες ἀχτίδες. Μιὰ ἀλκυὼν ἔβαλλε καμμιὰ φωνὴ καὶ στὸ νερὸ ἀπάνω ἔρριπτε τὴν τριανταφυλλιά καὶ πράσινη ἀστραπὴ τῶν φτερῶν της. Πάνω στὰ δένδρα τὰ περιστέρια γόγγυζαν. Ἦταν μιὰ ἡσυχία μεγαλοπρεπῆς, μιὰ μαγικὴ φρεσκάδα· ἐμοιάζε σὰ μεγάλο καὶ καλὸ ὄσος, μέσ' τὸ ὅποιό σ' ἄλλους καιροὺς κυρίες μεγάλες ἤμπορούσαν ν' ἀγαπήσουν.

Ἐμβάيناμ' ὕστερα σὲ κανένα μικρότερο στένεμα καὶ εὐρίσκαμε καὶ κεῖ ἀκόμα κι' ἄλλες χαρές. Νὰ τραβήξουμε κουπί ἦταν τότε ἀδύνατο· ἔπρεπε ν' ἀφίσουμε τὰ κουπιά καὶ νὰ μεταχειριζόμεστε τὸν γάντσον στὰ δύσκολα μέρη. Στενεύαν τῶν δένδρων οἱ τοῖχοι, ἢ κορυφὲς ἐσιμῖγονταν κ' ἐπλέαμεν ἐμεῖς κάτω ἀπὸ θόλον χωρὶς διόλου οὐρανὸν νὰ βλέπωμεν. Ἴτιες ἐκὰτὸ χρόνων, μισοξεριζωμένες ἀπ' τὸ ρέμμα, ἔδειχναν τὶς ἀνακατωμένες ρίζες τους, ὅμοιες μὲ φεΐδια· οἱ κορμοὶ τους σὰν σαπημένοι ἐφαίνονταν· ἔγερναν σὲ τραγικὲς στάσεις πνιγμένων, ποῦ τοὺς βαστοῦν ἀπὸ τὰ μαλλιά· καὶ ἀπ' τὰ ξύλα ἐκεῖνα τὰ σχισμένα, τὰ μαυρισμένα, τὰ λερωμένα ἀπ' τοῦ νεροῦ τοὺς ἀφρούς, ὀλόκληρη νειότη κορμῶν τρυφερῶν καὶ λεπτῶν φύλλων, ἔβγαίνε, ἐψήγων, ἔπεφτε σὰ βροχὴ. Σὰν περνούσαμε, ἀναγκαζόμεστε νὰ σκύβουμε τὸ κεφάλι μὲ τὸ μέτωπο χαϊδεμέν' ἀπ' τοὺς κλάδους.

Ἄλλες φορές πάλι ἐπλέαμ' ἀνάμεσα σὲ φυτὰ θαλάσσια· ἢ νυμφαῖτες ἀπλωναν τὰ παχειὰ καὶ στρογγυλὰ φύλλα τους, ποῦ κολυμβοῦσαν σὰν βάτραχοι καὶ μεῖς ἐκόβαμε τὰ κίτρινα ἄνθη τους, τὰ τόσο παχειὰ καὶ ἄνοστα, τὰ ἀνοιγμένα στὴν

ἐπιφάνεια σὰν μάτια περιέργων ψαριῶν. Εἶχεν ἀκόμα καὶ ἄλλα ἄνθη, ποῦ δὲν ἤξεραμε τὰ ὀνόματα· ἕνα πρὸ πάντων, ἕνα μικρὸ βιολεττί, ὠραιότατο.

Ἄλλ' ἡ βάρκα πάντοτε κατέβαινε μὲ τὸ ἀδιάκοπο τρίξιμο τῶν φυτῶν. Σὲ κάθε λεπτὸ ἔπρεπε νὰ γυρίζη, γιὰ ν' ἀκολουθῆ τις γωνιὲς τοῦ στενοῦ. Κι' ἦταν μιὰ συγχίνηση γιὰτὶ δὲν εἴμαστε βέβαιοι, ἂν θὰ μπορούσαμε νὰ περάσουμε. Συχνὰ παρυσιάζονταν κανένα στῶμα ἄμμου. Τὶ θρίαμβος ἄμα ἐβγαίναμε χωρὶς ἐμπόδιο σὲ κανένα πλατύτερο μέρος, ἀφίνοντας πίσω τὸ στενὸ πέρασμα, σὰν ἕνα ἀπ' ἐκεῖνα τῶν δασῶν τὰ μονοπάτια ποῦ γιὰ νὰ τὰ περάσουν, πρέπει νὰ στρυμωχθοῦν οἱ ἄνθρωποι ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο καὶ ποῦ οἱ θάμνοι τοὺς πάλι ξανακλείονται μονάχοι.

5

Τὶ ὠραῖες πρωῖες ἐπεράσαμε ἔτσι στὸν ποταμόν! Ἐνας ἐλαφρὸς ἀτμὸς ἐσήκωνονταν ἀπ' τὸ νερὸ τὸ πρωί. Θὰ ἴλεγε κανέναν πῶς ἦταν μουσελίνα, ποῦ ἐπέτα, κρεμνώντας κομμάτια τοῦ λεπτοῦ ρουχοῦ στῆς ὄχθης τὰ δένδρα. Κάτασπρα ἐφαίνονταν ντυμένες ἢ λεῦκες. Κατόπιν ὅταν ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, τὸ φόρεμά τους ἔπερτε ἀπλὰ σὰ φόρεμα νύμφης τὴν ἡμέραν τῶν γάμων. Μιὰ στιγμὴ ἐκάπνιζαν στὸν ἀγέρα καὶ ἔλαμπαν μ' ἕνα μικρὸ ἀνατρίχιασμα τῶν φύλλων τους.

Ἀγαπούσαμε τὴν ὥρ' αὐτὴ τῶν λευκῶν ἀτμῶν, ἐπηγαίναμε στὸ νερὸ νὰ δοῦμε τὸν ἥλιο νὰ ψηλώνη. Ὁ ποταμὸς γύρω μας ἀπέπνεεν ἀναπνοὴν γαλακτερήν. Ἐξοφνα μιὰ ἀχτίδα πηδούσε, μιὰ χρυσὴ τρύπα κοκκίνιζε τὴν ὁμίχλη. Γιὰ κάμποσες στιγμὲς τὰ περὶ λεπτὰ χρώματα, τὸ ὄχρὸ τριανταφυλλί, τὸ τρυφερὸ γαλάζιο, τὸ βιολεττί ἐσιμῖγονταν στὸν ἀγέρα. Κατόπιν ἦταν ὡς ἂν φύσημα βορειᾶ νὰ περνοῦσε. Οἱ ἀτμοὶ ἐχάνονταν, ὁ ποταμὸς γαλάζιος ἔλαμπ' ὅλος μὲ σπῖθες κάτω ἀπ' τὸ θριαμβευτικὸ ἥλιο.

Τὴ νύχτα, τίς νύχτες τῆς σελήνης πρὸ

πάντων ἀγαπούσαμ' ἐπίσης νὰ πηγαίνομε σ' ἕνα γειτονικὸ χωριὸ ἀναβαίνοντας τὸν ποταμὸ καὶ μὲ τὸ ρέμμα νὰ ἐπιστρέφουμετὰ μεσάνυχτα. Ἡ βάρκα κατέβαινε ἀργὰ ἀργὰ στὴ μεγάλη σιγῇ. Στὸν οὐρανὸ πάνω ἢ σελήνη γεμάτη ἀνέβαινε ρίχνοντας στὸ νερὸ τὸ ἀργυρὸ της ριπίδι. Δὲν διεκρίνονταν τίποτε· ἢ δυὸ ὄχθες μὲ τὰ χωράφια καὶ τοὺς λόφους ἦσαν σὰ δυὸ ὄγκοι σκιας, κι' ἀνάμεσα ὁ ποταμὸς ἔτρεχεν ὀλόλευκος. Καὶ ὅμως ἀπ' τὴν ἐξοχὴ, ποῦ δὲν ἐβλέπαμε, ἀνέβαιναν κάποτε φωνὲς μακρυνές, ἢ φωνὴ κανενὸς πουλιοῦ, ἢ κανενὸς βατράχου, τὸ μεγάλο ἀνατρίχιασμα τῶν κοιμισμένων ἀγρῶν. Καὶ μεῖς ἐβλέπαμε τὸ φεγγάρι νὰ χορεύη στὸ αὐλάκι τῆς βάρκας, ἀφίνοντας κρεμαμένα τὰ ζεστά μας χέρια στὸ δροσερὸ νερὸ.

Ὅταν ἐγύριζα στὸ Παρίσι, ἐφύλαγα γιὰ κάμποσο καιρὸ τῆς βάρκας τὸ κούνισμα! Ὀνειρεύομουν τὴ νύχτα πῶς τραβοῦσα κουπί, πῶς μιὰ μαύρη βάρκα μ' ἔφερε μὲ τὸ ρέμμα στῆς σκιάς τὰ βάθη. Αὐτὲς ἦσαν ἐνθύμησες γεμάτες λύπη. Τὸ πῆζοδρόμιο τῶν δρόμων μ' ἀπέλπριζε καὶ τὴν ὥρα ποῦ περνοῦσα γεφύρια, ἔρριχνα στὸ Σηκουάνα ματιὲς ἄνδρα ζηλιάρη. Ὑστερα ξανάρχιζ' ἡ ζωὴ, ἔπρεπε νὰ ζήσομε. Ἡ δουλειὰ μὲ ξανάπιανεν ὄλον. Ἐμβάιναμ' στὸ μεγάλο ἀγῶνα.

6

Καὶ γι' αὐτὸ συχνὰ παρακαλῶ, τὴν ὥρ' αὐτὴ, ποῦ ὀρίζω τὸν ἑαυτὸ μου, νὰ τελειώσω σὲ καμμιὰ κρυμμένη γωνιά, κοντὰ σὲ καμμιὰ ὄχθη ἀνθισμένη, ἀνάμεσα δυὸ παλιῶν κορμῶν λεύκης. Χρειάζεται τόσοσ λίγος τόπος τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴν αἰώνια εἰρήνην! Τοῦ κόσμου τούτου ἢ μάταιες φιλονεικίαι δὲν θὰ μὲ τάρασσουν πειῶ. Θὰ πλαγιαῶ στὴ ράχη, θὰ ξαπλώσω τὰ χέρια μου στὸ χόρτο καὶ θὰ πῶ στὴν καλὴ φύση νὰ μὲ πάρη καὶ νὰ μὲ κρατήση.

[E. Zola]

M. Δ. Φ.

ΗΛΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΜΑ

(Soleil couchant - Victor Hugo).

Ἐ τοῦ ἡλίου τὸ βασίλεμα, ἢ νύχτα πρὶν ν' ἀρχίσῃ, σὰ σκοτεινιάζει ὁ οὐρανός, σὲ πέτρα καθισμένος, ὁ γέρος ποῦ πολὺν καιρὸ δὲν εἶχε πιά νὰ ζήσει, τὸν ἡλιο βλέπει σκεπτικὸς ἔς τὴ δύσι γυρισμένος.

Ὁ γέρος ἦτονε βοσκὸς καὶ τὰ βουνὰ ἀγαποῦσε. Ἐ τὰ νειάτα του ἐλεύθερος, φτωχός, εὐτυχισμένος, σὰν τέτοια ὦρα ὅσ τοῦ βουνοῦ τοὺς ἴσκιους τραγουδοῦσε μὲ τὴ φλογέρα του γλυκά, ἐκεῖ κοντὰ γυρισμένος.

Τώρα ἔς τὰ γέρα πλούσιος, τὸν κόσμον χορτασμένος, μ' ἀγγόνια καὶ διδέγγονα, μ' ἐνθύμηδες ἐξοῦσε, κι' αὐτὴ τὴν ὦρα ποῦ τ' ἄρνιὰ μαυδρόνει ἀποσταμένος, τέλεια ξεχάνοντας τὴ γῆ, τὸν οὐρανὸ θωροῦσε.

Μία ἡμέρα διάβηκε, κ' ἢ ὅμοια της σιμόνει... Κι' ὁ γέροντας στοχάζεται τὸν οὐρανὸ, τὸ κύμα, τὸ κύμα ποῦ ἀτέλειωτο τὸ δρόμο του ἀπλόνει, σὰν τὴν ἐλπίδα τοῦ καλοῦ ἀνθρώπου ἔμπρὸς ἔς τὸ μνήμα.

Ὁρα κρυφὴ κι' ἐπίσημη! Ἡ πλάσι δὲ σαλεύει, καὶ τὸ βουνό, κι' ἢ θάλασσα, κι' ὁ ἀνεμος σπαινεῖ. Τὸν ἡλιο βλέπει ὁ γέροντας βοσκὸς ποῦ βασιλεύει κι' ὁ ἡλιος τὸ γεροδοσκὸ κυττάζει ποῦ πεθαίνει.

ΚΑΛΥΒΙΤΗΣ

